

The Horse Is Here to Stay

Wat elk hoofdstuk zegt, in gewone taal. David Vanheeswijck

Toen de auto kwam, verdween het paard niet. Het verloor zijn economische rol. Maar een paard kon niets bezitten en niet stemmen. Wij wel. Dat is het hele verschil, en meteen ook de hele opdracht.

Daarom gaat dit boek niet over de vraag of de machine je baan overneemt. Het gaat over de vraag wie de machine bezit, en of gewone mensen daar een aandeel in krijgen voordat alles verdeeld is.

Weinig tijd? Lees 1, 5, 8 en het besluit. Dat is het argument in het kort: wat er gebeurt, waarom lonen niet kunnen volgen, wat een land eraan kan doen en wat dat van ons vraagt.

Vind je een hoofdstuk taai? Sla het over en kom terug. De hoofdstukken 9 tot 11 zijn de tegenwerpingen, waar het boek zichzelf aanvalt. Ze zijn het lastigst en het eerlijkst.

1 Who Stole the Gains?

Wie heeft de winst gestolen?

In Changping draait een fabriek met het licht uit. Tien miljoen telefoons per jaar, en niemand op de vloer die licht nodig heeft. Als een machine meer produceert, gaat die extra winst naar wie de machine bezit, niet naar wie er vroeger werkte.

→ Het gaat niet langer om stukjes van een baan die wegvallen, maar om de reden waarom die baan bestond.

2 Micro-Giants

Micro-giganten

Twee eeuwen lang gold: wie meer omzet wilde, had meer mensen nodig. Dat verband buigt niet, het breekt. Een bedrijf kan vandaag meer waard zijn dan wat België in een jaar produceert, met tweeduizend driehonderd werknemers.

→ Vroeger werd kapitaal ingezet via arbeid. Nu wordt het ingezet rond arbeid heen.

3 The Cognitive Labour Cost

De prijs van denkwerk

Wat een ervaren mens weet, verhuist stukje bij beetje naar het model. Beginners worden er beter door en worden vervolgens niet meer aangenomen. Het bedrijf houdt de opbrengst. De expert die het model heeft getraind, krijgt niets.

→ De ervaring ging in de fles. Niemand die ze heeft gevuld, werd betaald.

4 The Great Decoupling

De grote ontkoppeling

Dit is niet begonnen met AI. Al sinds 1973 stijgt de productiviteit veel sneller dan de lonen: er wordt meer geproduceerd per gewerkt uur, maar dat uur wordt niet navenant beter betaald. AI maakt dat proces alleen sneller af.

→ Het overkwam je ouders al voor AI bestond.

5 The Capital Republic

De kapitaalrepubliek

Wie bezit, wordt gemiddeld sneller rijker dan wie werkt. Dat is geen pech maar een structureel gegeven, en je haalt die achterstand niet in door harder te lopen. Je huis telt daarbij nauwelijks mee: je kan er niet van leven zonder het te verkopen.

→ De oplossing is niet kapitaal zwaarder belasten. Het is spreiden wie het bezit.

6 The Architecture of Access

De architectuur van toegang

We weten perfect hoe je loon omzet in bezit: groepsverzekering, pensioensparen, aandelenplannen. Er is één probleem. Al die systemen gaan uit van een loon om iets op in te houden, en dat is precies wat aan het verdwijnen is.

→ De rekenbladen stoppen bij wie op het einde van de maand op nul staat.

7 Hacker's Word

Predistributie

Herverdelen is achteraf corrigeren met belastingen.

Predistributie is de koek vanaf het begin anders verdelen.

Relevant, want de AI-industrie staat op publiek gefinancierd onderzoek: de overheid betaalde mee aan de fundamenteën en kreeg er geen enkel aandeel voor terug.

→ Geen heffing die een bedrijf kan ontwijken, maar een aandeel dat je aan de deur neemt.

Drie woorden die blijven terugkomen

Kapitaal. Alles wat opbrengt zonder dat jij ervoor werkt: aandelen, machines, gebouwen, patenten, modellen.

Loonaandeel (labour share). Welk deel van alles wat een land verdient naar lonen gaat, in plaats van naar winst en bezit. Het daalt al decennia.

Predistributie. Vooraf regelen wie eigenaar wordt, in plaats van achteraf belasten en herverdelen.

8 Norway and Alaska

Noorwegen en Alaska

Noorwegen stak zijn olie-inkomsten in een fonds van alle burgers: meer dan tweeduizend miljard dollar voor 5,5 miljoen mensen. Alaska keert elk jaar een cheque uit aan elke inwoner, onafgebroken sinds 1982, ook in crisisjaren.

→ Wat overdraagbaar is, is niet de olie. Het is de regel.

9 The Bechuk Trap

De Bechuk-val

Een burgerfonds kan zich maar beter niet bemoeien met de bedrijven waarin het belegt, anders wordt beleggen politiek. Maar net daardoor is het een slappe eigenaar: enorm veel aandelen, nauwelijks een stem.

→ Iedereen aandeelhouder maken en niemand laten stemmen, lost eigendom enkel op papier op.

10 When the Market Falls

Als de beurs keldert

Een goed opgezet fonds overleeft een crash zonder veel moeite. Wat het niet overleeft, is een regering die er in een slecht jaar aan zit om een gat in de begroting te vullen.

→ De crash is te overleven. De plundering niet.

11 The Positional Trap

De positionele val

Sommige dingen wil je net omdat niet iedereen ze kan hebben: het huis op de goede plek, de school met de naam. Geef iedereen meer geld en die dingen worden gewoon duurder. Het eerlijke antwoord is dus dat een dividend niet alles oplost.

→ Het dividend betaalt ieders avondeten. Niet ieders plek aan de beste tafel.

12 Keynes's Mistake

De vergissing van Keynes

In 1930 voorspelde Keynes dat we rond deze tijd vijftien uur per week zouden werken. Hij had gelijk over de productiviteit en ongelijk over de mens: we kregen de middelen en kozen veertig uur. Kellogg deed de proef met zesuredagen en behoud van loon. De werknemers stemden ze zelf weg.

→ Minder werken is nooit vanzelf gekomen, ook niet toen het kon.

13 Identity Without Income

Identiteit zonder inkomen

Een uitkering lost armoede op. Ze lost niet op wat werk er gratis bij gaf: structuur in je week, een plek waar je meetelt, mensen die op je rekenen, een reden om op te staan.

→ De cheque lost de huur op. Niet de dinsdagmiddag.

• The Horse Is Here to Stay

Besluit

Economisch gezien zijn wij het paard: onze rol verandert, of we dat nu willen of niet. Eén verschil telt. Een paard kon niets bezitten en niet stemmen, en wij kunnen dat wel. Verdringing is daarom geen lot dat je voorspelt, maar een opdracht waar je voor bouwt.

→ De stal wordt razendsnel opgetrokken, om ons heen en niet voor ons.

De vier tests

Telkens wanneer het boek een voorstel beoordeelt, gebruikt het deze vier vragen. Je kan ze zelf op elk plan leggen dat je in het nieuws hoort.

1. Bezit, geen belasting. Een aandeel in de machine, niet een heffing op de winst van dit jaar. Belastingen worden heronderhandeld en ontweken. Bezit groeit vanzelf aan.
2. Voor iedereen. Een cheque aan elke burger, zonder inkomenstoets en zonder commissie die beslist wie het verdient.
3. Bestand tegen plundering. Vastgelegd op het niveau van een grondwet, met onafhankelijk bestuur. Anders geeft een volgende meerderheid het uit.
4. Op tijd. Opeisen terwijl de rijkdom ontstaat. Die achteraf teruggeisen is een heel ander en veel lelijker gevecht.

Vijf essays in het Nederlands

Dezelfde vragen, los van het boek, elk in een tiental minuten gelezen. Ook in het Frans en het Engels.

DAVID.VANHEESWIJCK.COM/QUESTIONS/NL

Het logboek

Elke week wordt een nieuwsfeit naast een stelling uit het boek gelegd, ook wanneer het die stelling tegensprekt. Met bronnen.

DAVID.VANHEESWIJCK.COM/STABLE

Het boek zelf

Paperback, hardcover, e-boek en luisterboek.

DAVID.VANHEESWIJCK.COM/BUY